

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

När “känslöhjärnan” tar över

– En kvalitativ studie om riskfaktorer för utvecklandet av
sexuell beteendeproblematik hos pojkar enligt
yrkesverksamma terapeuter och behandlingspedagoger

Jennie Norling & Wendela Hildoff

Kandidatuppsats
SOPA63
VT19
Handledare: Hans Knutagård

Abstract

Authors: Jennie Norling & Wendela Hildoff

Title: When the “emotional brain” takes over – A qualitative study about risk factors behind the development of sexual behaviour disorder according to therapists and treatment assistants.

[Translated title]

Supervisor: Hans Knutagård

The aim of this study was to analyze different aspects which might have significance for the development of sexual behaviour disorders. Exposure of pornography was of particular interest. The method chosen for this qualitative study was semi-structured interviews with four therapists and three treatment assistants who work at two residential homes for boys in the age group 10 - 19. All professionals have experience with the current behaviour problem. Theories that were applied to analyse the data were social learning theory and control theory. The result of the study identified eight different risk factors: lack of emotional regulations, neuropsychiatric disabilities, lack of social context, peer pressure, insufficient control of impulses, own experience of being sexually abused and inadequate relationships to family. Pornography was shown to be a significant risk factor in the development of sexual behaviour disorders. In several cases of sexual abuse pornography seemed to have been the trigger that caused the assault. Many of the respondents also stated that it was common for the boys to watch pornography while sexually abusing their victims. All the professionals reported that sexual behaviour disorders most often is a result of a cooperation between some, or several, risk factors. It became clear during this study that further research is needed, since it proved to be hard to find relevant literature. More research on the matter could prevent sexual assaults and counteract the development of sexual behaviour disorders in the future.

Keywords: Sexual behaviour disorder, pornography, risk factors, social learning theory.

Förord

Vi vill tacka våra respondenter som tagit sig tiden att delta i studien och dela med sig av sin kunskap. Även stort tack till Hans Knutagård som har varit vår handledare och väglett oss genom processens gång. Avslutningsvis vill vi tacka alla övriga som har stöttat och uppmuntrat oss under skrivandet av denna uppsats.

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte	7
1.3 Frågeställningar	7
1.4 Arbetsfördelning	7
2. Kunskapsläge	8
2.1 Insamling av material	8
2.2 Barn och ungas sexualitet	9
2.3 Sexuell beteendeproblematik – ett normbrytande beteende	9
2.4 Konsumering av pornografiskt material	10
2.5 Sammanfattning	11
3. Definitioner av aktuella begrepp	8
3.1 Pornografiskt material och porrkonsumtion	8
3.2 Sexuell beteendeproblematik	8
4. Teoretiska utgångspunkter	12
4.1 Social inlärningsteori	12
4.2 Kontrollteori	14
4.3 Sociala band	14
5. Metod och metodologiska överväganden	15
5.1 Val av metod	15
5.2 Förförståelse	17
5.3 Val av intervjuform	18
5.4 Urvalsförfarande och avgränsningar	18
5.5 Studiens reliabilitet och validitet	19
5.6 Kodningsprocessen	21
6. Forskningsetiska överväganden	21
7. Resultat och analys	23
7.1 Presentation av respondenter	23
7.2 Sexuell beteendeproblematik	23
7.2.1 Normbrytande beteende	23
7.2.2 De professionellas definition av sexuell beteendeproblematik	24
7.3 Faktorer som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar	26
7.3.1 Bristande emotionsreglering och impuls kontroll	26
7.3.2 Bristfälliga familjeförhållanden och avsaknad av socialt sammanhang	27
7.3.3 Neuropsykiatriska funktionsvariationer	29
7.3.4 Egen utsatthet för sexuella övergrepp och gruppträck	31
7.3.5 Samverkan mellan riskfaktorer och exponering av pornografiskt material	32
7.4 Pornografi	33
7.4.1 Exponering och tillgänglighet	33
7.4.2 Pornografins roll för sexuell beteendeproblematik	34
7.4.3 Pornografi och samhällsnormer	36
7.4.4 Exponering i ung ålder	38
7.4.5 Konsumering av pornografi utan sexuell beteendeproblematik	39
8. Avslutande diskussion	39
9. Referenslista	42
10. Bilagor	45
10.1 Intervjuguide	45

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Tillgången till internet har ökat kraftigt. Findahl (2013, s. 39 - 40) beskriver hur det har förändrats sedan millennieskiftet, då hälften av hela den svenska befolkningen hade tillgång till internet, jämfört med år 2013 då istället nästan hälften av alla tvååringar använde internet. Författaren menar att familjer inte längre delar på en gemensam dator, utan att både vuxna och barn har obegränsad tillgång till både surfplattor och mobiltelefoner. Ökad digitalisering har således lett till större tillgänglighet, där föräldrars möjlighet att ha uppsikt över barnens internetkonsumtion har försvårats. Tillgången har ökat explosivt och når nu även de yngsta. Runt år 2000 stod majoriteten av ungdomarna och barnen utanför internet, men har nu kommit att vara betydande konsumenter.

En liknande ökning har skett i konsumtionen av pornografi. Från ”porrvågen” under 1960-talet till dagens syn på pornografi har mycket förändrats, även om den kringgående diskussionen har likheter på sina håll. Arnberg (2010, s. 13 - 14) berättar hur pornografin växte både i omfattning och exponering under 1960-talet. Det var under senare halvan av 1960-talet samt början på 1970-talet som den sexuellt explicita pornografin fick sitt kommersiella genombrott och således började spridas ut till stora delar av västvärlden. Mycket har hänt under dessa år. Enligt Mattebo et al. (2014, s. 184) är medelåldern då pojkar aktivt börjar söka efter pornografi på internet i dagsläget 12 år. En senare undersökning av Mattebo et al. (2018, s. 237) visar dock att de flesta redan tidigare har exponerats för pornografi på något sätt, även om de inte själva aktivt sökt efter det. Samma undersökning visar nämligen att medelåldern för en första exponering är 11 år. I en annan studie genomförd av Mattebo (2014, s. 52) uppger majoriteten av killar i åldern 16 år att de aldrig talar om sin porrkonsumtion med någon vuxen, trots att Mattebo et al. (2014, s. 184) samma år genomför en undersökning där 96% uppger att de har konsumerat pornografi. Denna siffra är för flickor 54%, vilket alltså är en betydligt lägre andel.

Vidare visar Skolinspektionens (2018, s. 39 - 40) undersökning att integreringen av sex- och samlevnadsundervisning ofta brister på skolor runt om i landet. Resultatet som framkom visar att undervisningens signifikans, utformning och kontinuitet varierar mycket mellan

olika skolor. Det finns i flera fall en avsaknad av utvecklingsplaner för sex- och samlevnadsundervisningen, samtidigt som få skolor säkerställer att lärarna besitter den kunskap som krävs för att undervisa ämnet. I flera av skolorna görs eleverna inte delaktiga under lektionerna, samtidigt som deras utrymme för egna reflektioner kring normer som berör sex och samlevnad ofta är otillräcklig. Existerande forskning pekar således mot att pornografi, i kombination med skolans bristfälliga utbildning i sex- och samlevnad, blir en stor del för många unga människors faktiska sexualundervisning.

Det existerar ingen vedertagen definition av vad sexuell beteendeproblematik innebär. Detta kan antas bero på att problematiken ofta är komplex och kan ta uttryck på skilda sätt hos olika individer, men också på grund av att det finns en relativt stor avsaknad av forskning inom området. Denna brist på forskning har motiverat framställandet av innevarande studie. Briggs (2014, s. 1422) ger dock ett flertal exempel på hur sexuell beteendeproblematik kan yttra sig. Det kan bland annat visa sig genom gränsöverskridande sexuellt beteende, användande av sex som ett självskadebeteende eller genom att individen i fråga begår ett övergrepp. Jeppsson, Andersson & Löwdahl (2002, s. 7) beskriver hur dessa handlingar kan få förödande konsekvenser för individen i fråga, samt eventuella offer. Därav är ämnet högst relevant att studera i relation till det sociala arbetet, då unga individer med denna form av problematik är i behov av någon slags behandling. Denna forskning beskriver även hur problematiken kan ge upphov till känslor av skam, ångest, depression och posttraumatiskt stressyndrom. I situationer där sexuella övergrepp har uppdragats påverkas hela familjen och de kan därav vara i behov av insatser från Socialtjänsten i olika former.

Jeppsson, Andersson & Löwdahl (2002, s. 7) beskriver att pojkar som begår övergrepp bland annat kan få hjälp och behandling genom öppenvård eller placering på HVB-hem. HVB står för "hem för vård eller boende" och är en institution som på uppdrag av kommunen erbjuder vård och behandling. Andershed & Andershed (2005, s. 21) beskriver att normbrytande beteenden på olika sätt kan få stora konsekvenser för både individen och samhället. Genom att arbeta förebyggande och rikta preventionsinsatser till barn som uppvisar normbrytande beteenden går det att motverka utvecklingen mot en bestående problematik. Då det finns brist på forskning kring vad sexuell beteendeproblematik innebär saknas det även kunskap kring vilka faktorer som ligger bakom problematiken. Rådande kunskapsbrist skapar en svårighet med att arbeta förebyggande för att förhindra sexuellt gränsöverskridande beteende. Forskning kring vilka faktorer som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell

beteendeproblematik är högst nödvändig, då det på detta sätt går att öka kunskapen och förståelsen kring problematiken. Det, i sin tur, kan ge upphov till att färre individer utvecklar en sexuell beteendeproblematik. I innevarande studie kommer fyra terapeuter och tre behandlingspedagoger som arbetar med problematiken att bli tillfrågade kring aktuellt ämne. Detta sker genom kvalitativa intervjuer med terapeuter och behandlingspedagoger som arbetar på två privata HVB-hem.

1.2 Syfte

Syftet är att undersöka olika faktorer, med särskilt fokus på exponering av pornografiskt material, som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar.

1.3 Frågeställningar

1. Hur definierar terapeuter och behandlingspedagoger sexuell beteendeproblematik?
2. Vilka faktorer påverkar utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar?
3. Hur kan sexuell beteendeproblematik hos pojkar relateras till exponering av pornografiskt material?

1.4 Arbetsfördelning

Under studiens gång har arbetet på grund av den limiterade tiden behövt delas upp mellan författarna. Trots att vi har haft huvudansvar för olika delar av studien har vi båda varit delaktiga i utformandet av samtliga avsnitt. Vi har kontinuerligt tagit del av varandras texter och hjälpts åt. Syfte och frågeställningar har utarbetats och reviderats gemensamt under studiens gång, medan Jennie har haft huvudansvar för problemformulering och kunskapsläge. Vidare har Wendela haft ansvar för teorin. Avsnitten *Metod och metodologiska överväganden*, samt *Forskningsetiska överväganden* har till största del skrivits gemensamt. Inför transkriberingen delade vi upp intervjupersonerna mellan oss och kodade sedan gemensamt. Analysen delades upp på ett sådant sätt att Jennie hade huvudansvar för det avsnitt som berör sexuell beteendeproblematik, medan Wendela ansvarade för avsnittet som fokuserar på pornografi. Den avslutande diskussionen skrevs tillsammans.

3. Definitioner av aktuella begrepp

3.1 Pornografiskt material och porrkonsumtion

I berörd studie syftar pornografiskt material till bilder och videos med sexuellt innehåll. Porrkonsumtion definieras som självvald exponering av sexuellt material. Dessa definitioner är alltså enbart gällande för innevarande studie, då begreppens innebörd har behövts begränsas på grund av studiens omfång.

3.2 Sexuell beteendeproblematik

Sexuell beteendeproblematik är en term som återkommer frekvent i studien. Begreppet har ingen vedertagen definition och är ingen diagnos, men är hämtat från den praktiska behandlingsvården. Det är således ett paraplybegrepp, vilket innefattar flera olika typer av problematiska beteenden såsom bland annat tvångsmässiga tankar kring sex, sexuella övergrepp och användningen av sex som ett sätt att självskada. För att säkerställa den externa reliabiliteten ber vi även intervjupersonerna att definiera begreppet för att bekräfta att vi talar om samma sak.

2. Kunskapsläge

2.1 Insamling av material

I aktuell studie har sökmotorerna LUBsearch och Google Scholar använts för att finna tidigare forskning. Inledningsvis användes LUBsearch för att få en överblick av vilken forskning som existerar kring faktorer som kan påverka utvecklandet av sexuell beteendeproblematik bland pojkar. I dessa sökningar kunde inga resultat finnas. Därefter gjordes sökningar kring pojkars konsumering av pornografiskt material, vilket genererade en stor andel resultat. Samma sökningar gjordes på Google, i syfte att få en översikt av hur samhället ser på sexuell beteendeproblematik och pojkars konsumering av pornografiskt material. Utefter dessa sökningar går det att dra slutsatsen att det existerar en del forskning kring porrkonsumtion och dess inverkan på unga pojkar, men det finns en stor avsaknad av forskning kring sexuell beteendeproblematik. Av denna anledning kommer de två variablerna att presenteras separat och oberoende av varandra i detta avsnitt.

2.2 Barn och ungas sexualitet

RFSU (2017, s. 2) resonerar kring barns förmåga att uppleva sexuella känslor. De beskriver hur barnets sexuella utforskande är, precis som allt annat, en del av deras utveckling. Barn är nyfikna och lär sig nya saker genom att utforska. Samtidigt beskriver Matthews (2018, s. 68) hur det finns en ständigt pågående samhällsdebatt kring när det är lämpligt att börja samtala med barn kring sexuell identitet, kroppsregler och liknande. Detta på grund av att det existerar en konflikt mellan att barn anses vara i behov av sexualundervisning, samtidigt som det kan upplevas vara ett svårt ämne att tala om. RFSU (2017, s. 6) menar att barn upptäcker och blir medvetna om både sina egna och andras kroppar genom att betrakta och röra, vilket ofta sker genom olika slags lekar. Dock händer det att dessa lekar hindras eller hämmas av vuxnas oro. Detta kan ske genom tillrättavisningar och markeringar, vilket i sin tur kan leda till att barn associerar uttryckande av sexualitet med skamkänslor. Briggs (2014, s. 1422) klarlägger hur ett sexuellt avvikande beteende kan yttra sig hos barn och ungdomar i olika åldrar. Det uppges i denna undersökning att det inte är ”normal” nyfikenhet när barn i åldern 0 - 12 år blir mycket upptagna av lekar med sexuella inslag eller på något sätt försöker få andra barn att utföra sexuella akter. Vidare beskrivs det att vuxna bör ingripa om barn i denna ålder exempelvis har ett sexualiserat språk eller erbjuder andra barn sexuella tjänster. Forskaren uppger därefter att det avvikande beteendet hos tonåringar bland annat kan innefatta sexuella aggressioner, trakasserier och tvångsmässig onani.

2.3 Sexuell beteendeproblematik – ett normbrytande beteende

Sexuell beteendeproblematik är ett svårdefinierat begrepp, vars innebörd diskuteras i flera avsnitt i innevarande studie. I enlighet med det Andershed & Andershed (2005, s. 17) beskriver är sexuellt avvikande och normbrytande beteenden en förenklad sammanfattning av vad begreppet kan innebära. Jeppsson, Andersson & Löwdahl (2002, s. 10) beskriver att sexuella övergrepp finns inom dessa ramar, vilket innefattar alla sexuella gärningar som utförs mot en annan individs vilja. Det är inte möjligt att ge ett definitivt svar på hur eller varför sexuell beteendeproblematik uppstår, men det finns ett flertal teorier kring normbrytande beteenden som helhet. Andershed & Andershed (2005, s. 54 - 55) talar främst om riskfaktorer, vilket innebär egenskaper eller förhållanden som ökar risken för ett specifikt utfall – i detta fall utvecklandet av ett normbrytande beteende. De menar att det inte med säkerhet går att säga att en riskfaktor är avgörande för utvecklandet av ett normbrytande beteende, utan enbart att faktorerna korrelerar med varandra. Vidare

beskriver författarna att mycket av den forskning som utförs inom området går ut på att urskilja vilka dessa riskfaktorer är, samt hur de samvarierar med det normbrytande beteendet. Andershed & Andershed (2005, s. 76 - 104) tar därefter upp ett flertal exempel på riskfaktorer som har identifierats för normbrytande beteenden i barndomen. Några av dessa är bristfällig emotionsreglering, aggressivitet, alkohol- och droganvändning, låg intelligens, social isolering och våld i hemmet. Kjellgren et al. (2009, s. 1167) genomförde en studie som ämnade att analysera sexuella attityder och erfarenheter bland pojkar som gick sitt tredje år på olika gymnasieskolor runt om i Sverige. Denna undersökning visade bland annat att de riskfaktorer som finns för antisociala beteenden – såsom depression, aggressivitet, bristfällig kvalitet i föräldra-barnrelationen et cetera – även är gällande för benägenheten att använda sig av sexuellt tvång. Vidare framhöll Kjellgren et al. (2009, s. 1168) att frekvent konsumering av pornografiskt material var mer vanligt förekommande bland de pojkar som i undersökningen placerade sig i gruppen “sexually coercive” (sexuellt tvingande) än i gruppen “normal control” (normal kontroll).

2.4 Konsumering av pornografiskt material

Mattebo et al. (2018, s. 237) framhåller att konsumering av pornografiskt material kan ha en negativ inverkan på unga individers psykiska hälsa. Detta baseras på en undersökning som genomfördes i 53 slumpmässigt utvalda gymnasieklasser i Sverige under år 2011 och 2013. I studien deltog till en början 477 pojkar och 400 flickor. Under uppföljningen år 2013 medverkade 224 av pojkarna och 238 av flickorna. Ungdomarna besvarade genom en enkätundersökning frågor som bland annat berörde deras porrkonsumtion och mentala hälsa. Det visade sig att konsumering av pornografi hade ökat bland båda könen år 2013. Mattebo et al. (2018, s. 242) anför även att undersökningens resultat indikerar att det fanns ett samband mellan konsumering av pornografiskt material och depressiva symptom hos vissa av ungdomarna, då det gick att utläsa en korrelation mellan dessa två variabler.

Jeppsson, Andersson & Löwdahl (2002, s. 23) berättar att det förekommer fler sexuella övergrepp i samhällen som har en accepterande attityd kring våld, samt en stor ojämlikhet mellan män och kvinnor. Bridges et al. (2010, s. 1075 - 1077) menar att våld i olika former är ett vanligt förekommande inslag inom pornografin, då 90% av de mest visade pornografiska filmerna innehar fysiskt våldsamma scener. Detta kan bland annat innebära inslag av hårdtagning, spanking och oralsex som leder till kväljningar. En undersökning av Koletic

(2017, s. 128) framhåller i sin tur att exponering av sexuellt material av denna typ kan komma att påverka unga pojkars sexuella attityd, öka objektifiering av kvinnor och ge upphov till våld i olika former. En undersökning av Unizon (2016, s. 51) framför att mycket av den forskning som har genomförts under de senaste 50 åren visar att det går att se ett samband mellan sexuella aggressioner och konsumering av pornografiskt material. De anför även att det går att se en korrelation mellan män som konsumerar mer pornografi än genomsnittet och en benägenhet att agera sexuellt aggressivt gentemot kvinnor, exempelvis genom våldtäkt. Detta styrker Wright et al. (2016, s. 183) i sin internationella meta-analys som baseras på 22 studier från sju olika länder, där samma slutsats kunde dras. Wright et al. (2016, s. 201) beskriver att ett aggressivt sexuellt beteende i de flesta fall har sin grund i ett flertal olika faktorer som samspelar. Detta innebär att det finns många människor som konsumerar pornografi utan att vara sexuellt aggressiva. Däremot visar denna meta-analys att individer som brukar pornografiskt material ofta är mer benägna att uppvisa attityder som främjar sexuella aggressioner än personer som inte konsumerar pornografi, eller gör det mer sällan. De som tittar på pornografiskt material mer frekvent har även varit sexuellt aggressiva i större utsträckning än den andra gruppen.

2.5 Sammanfattning

RFSU (2017, s. 2) framhåller att alla människor har en sexualitet och att även barn upplever sexuella känslor. Briggs (2014, s. 1422) beskriver att det finns somliga beteenden som dock inte hör till den "normala" sexuella utvecklingen, vilket kan visa sig genom uppvisande av avvikande beteenden i olika former. Det saknas en vedertagen definition av vad sexuell beteendeproblematik innebär, men kan jämföras med det Andershed & Andershed (2005, s. 17) beskriver kring normbrytande beteenden. Författarna (2005, s. 54 - 55) menar att det finns ett antal riskfaktorer som ökar risken för utvecklande av normbrytande beteende i barndomen. De (2005, s. 76 - 104) uppger att några av dessa är bristfällig emotionsreglering, aggressivitet, låg intelligens, alkohol- och droganvändning, social isolering och våld i hemmet.

Bridges et al. (2010, s. 1075 - 1077) framhåller att våld är vanligt förekommande inom pornografin, då 90% av de mest visade pornografiska filmerna innehåller fysiskt våldssamma scener. Vidare menar Unizon (2016, s. 51) att det går att se ett samband mellan konsumering av pornografiskt material och sexuella aggressioner. Detta stämmer överens med en undersökning av Koletic (2017, s. 128) som framhåller att exponering av sexuellt

material av denna typ bland annat kan ge upphov till våld och objektifiering av kvinnor. Sammanfattningsvis går det att se att det finns ett antal riskfaktorer för utvecklandet av normbrytande beteenden, samtidigt som exponering av pornografiskt material kan komma att påverka unga pojkars sexuella attityder och inställning till sex.

4. Teoretiska utgångspunkter

Albert Banduras teori kring social inlärning upplever forskarna bakom aktuell studie som relevant och kommer då diskutera imitering och förstärkning av beteenden. Även teorier kring kontroll samt sociala band kommer appliceras. Då forskning och teorier har varit limiterat inom berört område har författarna bedömt att dessa teorier är relevanta för att förstå pojkarnas sexuella beteende.

4.1 Social inlärningsteori

Grunderna i Albert Banduras (1963) sociala inlärningsteori kretsar kring hur inlärning sker genom observationer. Han menar att det tar tid att både lära sig nya beteenden och ändra de redan befintliga, samt att detta sker genom imitering av beteenden som individen själv tar del av. Exempelvis menar han att ett barn som växer upp utan möjlighet att se eller höra någon tala omöjligtvis kan lära sig att tala. Individen samspelar således med sin omgivning, då hen testar sådana beteenden som hen själv observerar medan människorna i omgivningen provar beteenden som denna individ har uppvisat. Vidare menar Bandura att puberteten är en särskilt känslig period i livet då ungdomarna ofta präglas av starka känslor och en strävan att frigöra sig från de vuxna i sin närhet. Detta kan innebära att de söker sig till nya sociala sammanhang och nya individer att imitera, något som vanligen innebär kompisar.

Bandura (1963) anser att det finns tre olika sätt att observera nya sociala beteenden i grunden: levande förebilder, verbala instruktioner eller genom symbolisk metod där individen får läsa om beteendet. Vitalt för utvecklingen av nya beteenden är således möjligheten till imitering. I en studie från 1961 utförde Bandura just ett sådant experiment för att synliggöra imiteringens roll för inlärning av nya beteenden. I experimenten placerade Bandura ett barn och en vuxen tillsammans i ett rum som var fullt med leksaker och en uppblåsbar docka. Barnet nekades leka med leksakerna med hänvisning till att leksakerna var avsedda för vuxna, medan den vuxna individen började slå på den uppblåsbara dockan. Efter en stund ombads den vuxna att

lämna rummet och barnet gavs då klartecken att leka fritt med alla leksaker. Detta beteende jämfördes med en kontrollgrupp bestående av barn som hade haft en vuxen förebild som hade ignorerat den uppblåsbara dockan istället för att slå på den. De barn, vars vuxna förebild hade agerat aggressivt gentemot dockan, uppvisade ett betydligt mer aggressivt beteende där de sparkade, slog och bankade på den uppblåsbara dockan med en klubba. Kopplat till aktuell studie skulle Banduras experiment betyda att pojkarna har tagit del av, eller själva utsatts, för de beteenden som de sedan har utfört.

Vidare menar Bandura (1963) att sociala beteenden ofta uppkommer genom att individen testat det som hen tar del av och anammar det som ger positiv eller negativ förstärkning. Dock kan sociala beteenden uppkomma även utan förstärkning. I dessa fall menar Bandura att beteenden kan befästas genom att det finns ett emotionellt band till det kognitiva som individen tar del av. I experimenten utgjorde den emotionella kopplingen den frustration som barnen upplevde av att initialt bli nekade att leka med leksakerna. För de unga pojkarna som nämns i denna studie skulle den positiva förstärkningen, eller det emotionella bandet, kunna innebära uppmärksamhet eller sexuell njutning av konsumering av pornografi.

Burgess och Akers (1966), två av Banduras efterföljare inom inlärningsteorin, applicerade de grundläggande tankarna i Banduras teori på kriminalitet samt uppkomsten av den. Med ytterligare stöd av Sutherlands teorier om kriminalitet utformade de följande lista på förklaringar till uppkomsten av beteendet:

1. Kriminellt beteende lärs enligt principerna om operant betingning.
2. Kriminellt beteende lärs i både sociala och icke-sociala situationer som ger positiv och negativ förstärkning för kriminellt beteende.
3. Den huvudsakliga inlärningen av kriminellt beteende sker i grupper, där gruppen står för majoriteten av den förstärkning som individen erhåller.
4. Att lära sig kriminellt beteende, inklusive specifika tekniker, attityder och undvikande förhållningssätt, är ett resultat av effektiva och tillgängliga förstärkningsmetoder kombinerat med de rådande förhållandena för individens möjlighet att få bekräftelse.
5. Den specifika grad av de inlärdade beteendena och i den frekvens beteendena förekommer är ett resultat av dessa effektiva och tillgängliga förstärkningsmetoder. Även de regler och normer som existerar i dessa situationer påverkar graden och frekvensen för beteendet.

6. Normer som diskriminerar kriminellt beteende resulterar i ytterligare kriminalitet, då kriminellt beteende förstärks mer än lagligt beteende.
7. Styrkan av kriminellt beteende är en direkt konsekvens av mängden, frekvensen och sannolikheten av dess förstärkning.

Författarna bakom aktuell studie har applicerat denna teori på sexuell beteendeproblematik då det har varit svårt att finna lämpliga teorier som berör aktuell problematik. Eftersom Burgess & Akers (1966) teori grundar sig i Banduras tankar kring social inlärning återfinns stora likheter mellan de två teorierna. Flera av punkterna på Burgess & Akers lista återfinns direkt i Banduras teori. Burgess & Akers betonar att även kriminellt beteende lärs in på samma sätt som andra beteenden. Kriminellt beteende, likväl som sexuell beteendeproblematik, innefattar normbrytande beteenden varpå forskarna bakom berörd studie har bedömt att denna teori kan gynna analysen av materialet.

4.2 Kontrollteori

I en rapport genomförd av Brottsförebyggande rådet (2009) framkommer det att kontrollteorier bland annat används för att förklara uppkomsten av brottslighet bland ungdomar. Detta paraplybegrepp menar att det finns en rad faktorer, kopplade till kontroll, som förklarar brottslighet. På ett övergripande plan kan det röra sig om kontrollerande samhällsfunktioner som polis och rättsväsende, men kopplat till aktuell studie kommer det röra sig om problematiska sociala nätverk samt personliga attityder och värderingar. Även om sexuell beteendeproblematik inte nödvändigtvis innebär kriminella handlingar har forskningslaget bakom aktuell studie gjort bedömningen att samma mönster fortfarande existerar vid denna typ av problematik och att dessa teorier således är relevanta att applicera på studien.

4.3 Sociala band

Sociala band är en del av den sociala kontrollteorin som Travis Hirschi myntade 1969. Teorin benämner mänskliga relationer som sociala band. Brister eller avsaknad av dessa menar Hirschi (2002) kan leda till kriminellt beteende. Hirschi summerar fyra faktorer i dessa sociala band som påverkar en individs risk att falla in i kriminalitet. Ju starkare dessa element är desto mindre är risken för att utveckla kriminellt beteende.

1. "Attachment", eller anknytning, syftar till de känslomässiga banden som finns mellan människor eller institutioner. Detta innefattar bl.a. familj, vänner och skola. Är dessa band starka känner individerna sådan kärlek och respekt gentemot anknytningsföremålen att de tenderar att undvika kriminalitet i oro för att påverka dessa relationer negativt.
2. "Commitment", eller åtaganden, syftar till de band som individen har till sina åtaganden. Dessa åtaganden har inneburit tid och energi för att erhålla de tillgångar och fördelar som dessa åtaganden har inneburit. Att inleda en kriminell bana resulterar i negativa konsekvenser för dessa åtaganden och utgör därför en faktor som får individen att avstå från kriminalitet om bandet är starkt.
3. "Involvement", eller delaktighet, syftar till de band som en individ kan ha till olika samhällsgrupper. Detta kan innebära engagemang i idrottsföreningar eller andra organisationer. Att vara integrerad och känna sig starkt delaktig i sådana samhällsgrupper innebär färre möjligheter att utföra brottsliga handlingar då det både hämmar motivationen att begå brott samtidigt som engagemanget upptar en del av individens tid som således inte kan gå åt att begå kriminella handlingar.
4. "Belief", eller övertygelse, kan handla om de normer, värderingar och etiska förhållningssätt som individen besitter. Dennes samhällssyn är ett resultat av de socialiseringsprocesser som har format individen under livets gång. Denna tro, eller samhällssyn, kan berättiga eller förkasta kriminella handlingar beroende på styrkan i detta band.

5. Metod och metodologiska överväganden

5.1 Val av metod

Studien har en kvalitativ ansats, vilket Bryman (2011, s. 340) förklarar som en metod där teorin skapas och har sin grund i forskningsresultaten. För den aktuella studien har detta inneburit att tankar kring relevanta teorier har funnits från start, men intervjuernas utfall har fått ha den slutgiltiga prägeln på de teorier som har använts. Bryman (2011, s. 340 - 341) beskriver alltså relationen mellan teori och praktik som induktiv, då teorin genereras av de resultat som framkommer. Inom den kvalitativa forskningen ligger fokus på att finna förståelse av vår sociala verklighet och hur människor tolkar denna, då forskaren utgår från ett

kunskapsteoretiskt perspektiv. Vidare utgår studien från en ontologisk hållning. Detta innebär enligt Bryman (2011, s. 341) att forskaren innehar ett konstruktionistiskt förhållningssätt, där sociala egenskaper betraktas som en produkt av människors samspel. Genom detta synsätt utgår vi från att människan uppfattar verkligheten utifrån hur vi själva tänker och kommunicerar kring den. Då denna studie ämnar att undersöka hur en specifik grupp av människor upplever ett visst fenomen har en kvalitativ metod tillämpats. Genom att ta avstamp i en kunskapsteoretisk ståndpunkt går det att undersöka hur deltagarna i studien upplever den sociala verklighet som de befinner sig i. Samtidigt är det i enlighet med Bryman (2011, s. 368) essentiellt att ha den kritik som riktats mot kvalitativa undersökningar i åtanke. Denna kritik handlar bland annat om att metoden är subjektiv, då den har sin grund i forskarnas personliga uppfattningar kring diverse företeelser, samt vad de själva finner relevant. Denna problematik förstoras även genom svårigheten att replikera en kvalitativ studie. Bryman (2011, s. 368 - 369) menar att detta dilemma till största del beror på att den kvalitativa ansatsen är ostrukturerad och styrd av forskarens eget intresse. Det finns även en stor sannolikhet att undersökningspersonerna och deras agerande påverkas av attribut hos forskarna bakom aktuell studie. För att besvara undersökningens frågeställningar anses dock en kvalitativ metod vara mest förmånlig eftersom ändamålet är att undersöka vilka faktorer som kan ha betydelse för utvecklande av sexuell beteendeproblematik hos pojkar. Det krävs således att forskaren utgår från en ontologisk ståndpunkt, då en konstruktionistisk hållning är nödvändig för att kunna finna förståelse i hur de yrkesverksamma ser på det fenomen som undersöks.

Ahrne & Svensson (2011, s.17) hävdar att den kvalitativa forskningsmetoden kan betraktas som en motsats till den kvantitativa ansatsen. Metoderna skiljer sig därav mycket åt, då den kvalitativa metoden bland annat ger upphov till ett betydligt större utrymme för flexibilitet under forskningsförloppet. Det är ständigt möjligt att korrigera studiens ramar och utformning efter de resultat som framkommer under processens gång. Detta är önskvärt i aktuell studie, eftersom det då går att lyfta fram eventuella sidospår som ökar undersökningens relevans. Möjligheten att successivt omarbete studien bidrar således till att synliggöra väsentliga aspekter av ämnet, även om detta inte var det ursprungliga syftet med undersökningen. Ahrne & Svensson (2011, s. 17) beskriver att forskaren även innehar en mer central roll inom den kvalitativa forskningen, då metoden ofta medför en närmre kontakt med de individer som deltar i undersökningen. Genom att utföra observationer och intervjuer får forskaren alltså en direkt inblick i de miljöer och människor som berörs. Detta är en central omständighet

som gör att en kvalitativ forskningsmetod anses vara mest lämplig i föreliggande studie. Enligt Bryman (2011, 340 - 341) är naturalism en essentiell tradition inom den kvalitativa metoden, vilket strävar efter att skapa förståelse kring hur den sociala verkligheten faktiskt ser ut i realiteten. Syftet är således att studera människor och deras miljöer utifrån deras naturliga premisser. Då ändamålet med denna studie är att betrakta och analysera hur de yrkesverksamma upplever den rådande sociala verkligheten är en kvalitativ forskningsmetod ett fördelaktigt val av metod.

5.2 Förförståelse

Under arbetets gång har det blivit tydligt att författarna till denna studie har innehaft kunskap om det aktuella ämnet på ett sätt som är betydelsefullt att nämna. Då en av författarna har arbetat med ungdomar med sexuell beteendeproblematik har det inneburit en viss förförståelse under intervjuerna. Detta har medfört att vi till viss del kunde särskilja vilka frågor som skulle vara relevanta under intervjuerna på ett sätt som hade varit omöjligt om vetenskapen inte skulle ha funnits inledningsvis. Dock har det även inneburit att viss kunskap och information inte har kunnat brukas då den inte har uppkommit under undersökningens gång. Att göra bedömningen kring vilken kunskap som erhållits utanför studiens ramar har stundom varit svår. I dessa fall har det varit gynnsamt att ha en författare utan tidigare vetenskap, som kan ifrågasätta eller eliminera information som inte har genererats av studien. Att vara två författare, en med viss kunskap om målgruppen samt en utan tidigare erfarenhet, visade sig även vara gynnande under intervjuerna då vi kunde särskilja vilka frågor som var viktiga att ställa samtidigt som ett neutralt förhållningssätt gentemot intervjupersonerna kunde upprätthållas. Bryman (2011, s. 355) menar att detta kriterium uppfylls då forskningslaget kan säkerställa att de inte medvetet låtit personliga åsikter och värderingar påverka varken utförandet eller resultatet av en studie. Detta har funnits i åtanke under undersökningens gång. Innehavande av olika förförståelser inför studien hade kunnat påverka studiens interna reliabilitet, som Bryman (2011, s. 352) beskriver handlar om huruvida forskningslaget tolkar det insamlade materialet på samma sätt. Vi var eniga i våra tolkningar och var noga med att koppla dem till relevanta teorier för att stärka vår tillförlitlighet.

Då Bryman (2011, s. 355) beskriver att fullständig objektivitet är eftersträvansvärt, men omöjligt att nå i samhällelig forskning, är det viktigt att forskaren kan garantera att hen har agerat i god tro för studiens tillförlitlighet. Eftersom det har funnits en medvetenhet kring en

eventuell negativ syn på pornografi har vi försökt att inte ställa värderande eller färgade frågor under intervjuerna, samt att studiens syfte eller frågeställningar inte ämnar att uttala sig angående huruvida pornografi är bra eller dålig.

5.3 Val av intervjuform

Datainsamlingen för undersökningen utgörs av semistrukturerade intervjuer. I denna metod har intervjuaren förberett en intervjuguide (se bilaga 1) med teman att utgå från under samtalet, vilket enligt Bryman (2011, s. 415) medför stor möjlighet till flexibilitet. Inför intervjuerna har forskningslaget även förberett frågor på varje tema för att säkerställa genmäle som svarar till studiens syfte och frågeställningar. Turordningen på både frågor och teman kan justeras och nya frågor kan tillkomma, vilket är centralt i kvalitativa studier. Detta är fördelaktigt då reglering av ordning på frågor och teman kan medföra bredare och mer nyanserade svar. Ahrne & Svensson (2011, s. 40) menar att andra svar än de som förväntas kan genereras av att enbart justera ordningsföljden.

Enligt Bryman (2011, s. 415) står intervjupersonens synpunkter och förhållningssätt i fokus i de semistrukturerade intervjuerna. Författarna till denna studie lämnar således utrymme för respondenten att själv styra mycket av den riktning intervjun tar. Viktigt att minnas är att dessa intervjuer alltså syftar till att lyssna till respondenternas egna tankar och upplevelser utifrån deras erfarenheter, inte hitta universella sanningar. Bryman (2011, s. 413) menar att anledningen till att den som blir intervjuad själv får vara med och styra samtalet i denna typ av kvalitativ intervju är för att frambringa kunskap kring vad just denne anser vara relevant för ämnet. I aktuell studie har respondenterna i slutet av intervjuerna blivit tillfrågade om de har något att tillägga, utöver de ämnen som redan har behandlats. Detta möjliggör fler nyanser då respondenten, som besitter stor kunskap inom ämnet, kan upplysa forskarna om sådant de inte tidigare har begrundat. Valet av intervjuform har således gjorts med utgångspunkt i syftet, då semistrukturerade intervjuer i detta fall anses mest lämpat för att få ut så mycket information som möjligt från respondenterna.

5.4 Urvalsförfarande och avgränsningar

Som underlag för studien genomförs sju stycken semistrukturerade intervjuer med terapeuter och behandlingspedagoger som arbetar på privata HVB-hem. Syftet med studien är att

undersöka vilka faktorer, med särskild fokus på exponering av pornografiskt material, som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar. Därav har studien avgränsats till att genomföra intervjuer på två privata HVB-hem i Sverige, där kunskap kring denna typ av problematik finns. Valet att enbart intervjua dessa två yrkesgrupper gjordes således på grund av deras specialiserade kunskap kring ämnet, samt att de kommer i kontakt med problematiken i sitt vardagliga arbete. För att få ett vidgat perspektiv intervjuas båda yrkesgrupperna. Eftersom studien ämnar att frambringa de professionellas syn är det nödvändigt att de individer som intervjuas är sakkunniga och relevanta för forskningsfrågorna. Med denna utgångspunkt har ett målinriktat urval gjorts, vilket enligt Bryman (2011, s. 434) innebär att intervjupersonerna har valts på grund av sin kunskap och erfarenhet kring aktuellt ämne. Deltagarna är således strategiskt utvalda på grundval av studiens syfte. Det har, på grund av studiens limiterade omfång, varit nödvändigt att avgränsa undersökningsobjektet till pojkar. Valet att fokusera på just denna grupp gjordes då det är pojkar som de yrkesverksamma arbetar med. Pojkarna som studien undersöker är i åldrarna 10 - 19 år, eftersom det är denna målgrupp HVB-hemmen som har studerats riktat sig till.

Som tidigare nämnt beskriver Bryman (2011, s. 413) att de semistrukturerade intervjuerna ger upphov till flexibilitet och följsamhet, då det går att frångå intervjuguiden till viss del. Tillämpningen av ett målinriktat urval gör det möjligt att få en uppfattning av vad yrkesverksamma personer finner problematiskt eller av annan anledning viktigt att tala om, vilket är mycket fördelaktigt för undersökningens relevans. Det går på detta sätt att frambringa ytterligare faktorer som kan vara angelägna att analysera inom ämnesområdet, vilket bidrar till en mer adekvat bild av det sociala fenomen som undersöks.

5.5 Studiens reliabilitet och validitet

Bryman (2011, s. 351 - 352) beskriver reliabilitet och validitet som två viktiga komponenter för att kunna avgöra en studies kvalité gällande dess forskningsresultat. Vid kvalitativa studier syftar validitet främst till att svara på om studien observerar och identifierar det som undersökningen menar att mäta. Flertalet forskare diskuterar därför relevansen kring validitet vid kvalitativa studier, då syftet i dessa undersökningar ofta inte tenderar att svara på det mätbara.

Det finns en viss oenighet hos forskare angående innebörden av begreppen reliabilitet och validitet. Då Bryman (2011, s. 352) betonar att dessa begrepp främst används vid kvantitativa studier kommer Lecompte och Goetz's underkategorier till de två begreppen användas för att diskutera studiens tillförlitlighet på ett lämpligt sätt för aktuell kvalitativ studie. Dessa underkategorier är intern reliabilitet, extern reliabilitet, intern validitet samt extern validitet. Intern reliabilitet ser till huruvida forskningslaget tolkar det insamlade materialet på samma vis. Detta, menar Bryman (ibid) handlar om att styrka att andra forskare hade kunnat göra om studien och tolka det likadant. Som tidigare nämnt under rubriken *Förförståelse* fanns detta i åtanke, men upplevdes inte vara problematiskt. Extern reliabilitet är i många fall svårt att uppfylla i kvalitativ forskning, men syftar till att studien ska kunna replikeras. Till skillnad från intern reliabilitet beskriver Bryman (ibid) hur den externa reliabiliteten fokuserar på de faktorer som är utomstående forskningslaget. I detta fall innebar det intervjupersonerna i denna planerade studie samt deras tidigare erfarenheter, åsikter och personliga värderingar. Således är det svårt att erhålla hög extern reliabilitet i aktuell studie eftersom den enbart hör ett fåtal intervjupersoner. Forskarna bakom aktuell studie är införstådda i att det kan finnas andra faktorer och andra aspekter som ligger bakom den sexuella beteendeproblematiken som inte uppkommer på grund av antalet intervjuer. De aktuella intervjupersonerna kommer därför inte kunna vara representativa för att beskriva en större population i en bredare kontext, vilket studien inte heller ämnar att göra. För att denna studie ska kunna anses ha hög intern reliabilitet läggs stor vikt vid avkodning av materialet kopplat till aktuella teorier. Den interna reliabiliteten stärks ytterligare genom ett tydligt och starkt metodavsnitt där urval och metodologiska överväganden förklaras samt motiveras för att minimera risken för tolkningsutrymmen i vaga förklaringar. Att konkret koppla undersökningens syfte och frågeställningar till studiens metodologiska avsnitt är också essentiellt för studiens reliabilitet.

Bryman (ibid) beskriver hur den interna validiteten svarar på huruvida en faktisk korrelation existerar mellan forskarens observationer vid intervjutillfällena och de teoretiska slutsatser som studien genererar. I aktuell studie görs detta genom att använda relevanta teorier som tydligt kan appliceras på det insamlade materialet. Den externa validiteten handlar å andra sidan om undersökningens pålitlighet gällande en generalisering av resultatet utanför den observerade miljön. Detta, menar Bryman (ibid), påverkar den kvalitativa forskningen negativt då urvalet ofta är väldigt begränsat. I den berörda studien har många avgränsningar gjorts och kan därför, som tidigare nämnt, inte svara för en större population. Utefter hur

kontextbundet studiens resultat är bör antalet intervjuer också tas in i beräkningen. Hade mer tid funnits hade fler intervjuer kunnat genomföras för att stärka validiteten.

För att studien ska kunna ha någon form av validitet krävs konfirmering. Bryman (2011, s. 52) beskriver hur konfirmeringskravet innebär att forskarna, både under intervjutillfällena likväl som vid kodning av materialet, har haft kontroll över personliga åsikter och värderingar. Som vi tidigare har diskuterat under rubriken *Förförståelse* är detta något som har funnits med i åtanke under studiens gång. Objektivitet eftersträvades genom icke-värderande frågor vid intervjutillfällena samt relevanta och konkreta kategorier vid avkodningen, för att minimera risken för att personliga värderingar ska komma att styra tolkningen och resultatet.

5.6 Kodningsprocessen

För att det insamlade materialet ska kunna bearbetas har intervjuerna transkriberats och sedan avkodats. Precis som Bryman (2011, s. 514) beskriver tenderar koderna under kodningsprocessen att vara dynamiska och i konstant förändring vilket även var fallet i aktuell studie. Slutligen resulterade kodningen i två teman och 14 kategorier. Valda teman var riskfaktorer och sexuell beteendeproblematik. Isolering, familjeförhållanden, sociala svårigheter, socialt nätverk, funktionsvariationer, tidigare övergreppshistorik, avvikande sexualitet, impuls kontroll, känsloreglering, relationsfärdigheter, definition av sexuell beteendeproblematik, uppvisad sexuell attityd, tändningsmönster och pornografi blev de aktuella kategorierna som utgör grunden för analysen.

6. Forskningsetiska överväganden

Bryman (2011, s. 131) talar om fyra grundläggande etiska principer som alla forskare förväntas förhålla sig till. Dessa finns till för att skydda de som deltar i undersökningen på diverse sätt. I denna studie följs informationskravet, vilket innebär att intervjupersonerna får information om syftet med intervjuerna och studien de ska delta i. De delges också att deras medverkande är helt frivillig och att de har möjlighet att ta tillbaka sitt medgivande till att delta vid vilken tidpunkt som helst. Således följs även samtyckeskravet, vilket Bryman (2011, s. 132) beskriver som en process där forskaren informerar om att intervjupersonen själv har rätt att bestämma över sitt deltagande. Samtidigt informeras de om

konfidentialitetskravet, vilket innebär att alla uppgifter som de medverkande uppger hanteras med konfidentialitet. De upplyses även om att deras personuppgifter kommer behandlas varsamt och förvaras på ett onåbart sätt för obehöriga. I enlighet med Bryman (2011, s. 132) underrättar forskaren därefter deltagarna om nyttjandekravet, som gör gällande att de uppgifter som framkommer enbart får nyttjas för aktuell undersökning. Samtliga deltagare i denna studie delges detta i ett inledande skede, både i skrift vid förfrågan om medverkan och ytterligare en gång muntligt innan intervjuernas start. Detta ger de medverkande en möjlighet att reflektera över premisserna och fråga om någonting upplevs som oklart, samt att ta tillbaka sitt medgivande om så önskas.

I innevarande studie har konfidentialitetskravet tagits i särskild beaktning, då konfidentialitet blir aktuell ur ett flertal olika perspektiv. Dels är det viktigt att skydda de professionella som deltar i studien, samt att avidentifiera verksamheten som de arbetar i. Vetenskapsrådet (2002, s. 12) beskriver vidare att det är av största relevans att på ett objektivet sätt begrunda det intervjupersonerna uppger, för att säkerställa att det inte är möjligt att härleda detta till enskilda individer. Under två av intervjuerna som genomfördes i studien har detaljer som riskerar att utomstående kan identifiera specifika människor uppdagats. Denna information har behövts revideras för att skydda både intervjupersonerna och de unga pojkarna som det talas om. Detta då Vetenskapsrådet (2002, s. 13) beskriver att detaljerade data kan möjliggöra identifiering av individer, även om inga namn nämns. Då undersökningen berör en grupp som i somliga avseenden kan anses vara särskilt utsatt i samhället är denna process mycket viktig.

Aktuell studie berör ett ämne som kan upplevas känsligt för människor, vilket Bryman (2011, s. 134) menar är viktigt att ha i åtanke under forskningsprocessen. Av forskningsetiska skäl intervjuas inga unga pojkar som själva kan besvara hur de upplever att deras liv påverkas av sin konsumtion av pornografiskt material. Detta eftersom det finns en risk för att deltagarna skulle kunna lida men av det, då ämnet bland annat kan ge upphov till känslomässiga reaktioner som kan vara svåra att förutse. Bryman (2011, s. 134) beskriver vidare att studier av denna sort kan betraktas som ett stort intrång i deltagarnas privatliv, särskilt då deltagarna i flera fall skulle vara under 18 år. Istället utgörs intervjuerna av yrkesverksamma personer som kan besvara frågorna genom sin professionella kunskap och erfarenhet. Att deltagarna innehar detta perspektiv gör intervjuprocessen betydligt mer etiskt försvarbar.

7. Resultat och analys

7.1 Presentation av respondenter

I studien deltog fyra terapeuter och tre behandlingspedagoger som arbetar på två privata HVB-hem. I sitt arbete möter de pojkar i åldern 10 – 19 år som på olika sätt har uppvisat sexuell beteendeproblematik. Terapeuterna innehar kunskap om de aspekter som rör pojkarnas behandling, samt den anamnes som har föranlett vistelsen på boendet. Detta eftersom de arbetar med den övergreppsspecifika behandlingen av ungdomarna. Även behandlingspedagogerna har kunskap kring pojkarnas bakgrund och är konstant närvarande på HVB-hemmen, då de innehar en stödjande funktion i pojkarnas vardag. De ansvarar även för att dokumentera beteendeobservationer som kan ligga till grund för behandlingsrelevanta bedömningar, samt är delaktiga i viss behandling. Respondenterna är både män och kvinnor mellan 30 – 55 år. De har alla arbetat med sexuell beteendeproblematik i 2 – 16 år.

7.2 Sexuell beteendeproblematik

7.2.1 Normbrytande beteende

Andershed & Andershed (2005, s. 17) beskriver att definitionen av en ”normal” sexualitet avgörs av den kontext som en individ befinner sig i. Detta gäller för alla mänskliga beteenden och attityder, då vad som är normalt fastställs av den kultur och det samhälle vi lever i. Banduras (1963) inlärningsteori stämmer överens med detta, där det framförs att människor lär sig om hur saker ”bör” vara genom att betrakta andra. Dessa iakttagelser ger således upphov till våra samhällliga normer. Skulle en individ bryta mot dessa föreskrifter som samhället gemensamt har satt upp kan denne drabbas av diverse konsekvenser. Andershed & Andershed (2005, s. 17) beskriver att innehavandet av ett normbrytande beteende kan se ut på olika sätt, men innebär att individen på något sätt bryter mot gällande normer och bestämmelser i kontexten som denne befinner sig i. Hos barn kan dessa beteenden bestå av lindrigare överträdelser, som att exempelvis snatta eller klottra. Men det kan också röra sig om betydligt allvarigare brott, såsom våldsamt beteende eller sexuella övergrepp. Det kan således handla om både aggressivt och icke-aggressivt normbrytande beteende.

7.2.2 De professionellas definition av sexuell beteendeproblematik

De behandlingspedagoger och terapeuter som deltog i studien blev alla initialt ombudda att definiera vad sexuell beteendeproblematik är för någonting. Tre av svaren såg ut på följande sätt:

Intervjuperson 1: Det kan ju vara allt från blottning, till att man inte förstår helt enkelt att det inte är okej att gå omkring och tafs på vem som helst. Och att man inte kan stoppa sina impulser till att göra de här sakerna då. Sen, det klart att det finns ju killar som har gjort, begått våldtäkt och så här också, men egentligen så bottnar det väldigt mycket i just impuls kontroll och känsloreglering helt enkelt [...] Väldigt, väldigt mycket relationsfärdigheter också.

Intervjuperson 2: Som jag definierar det så är det personer som har misslyckats med att hantera sin sexualitet på ett sätt som inte drabbar andra. Utan de har överträtt andras sexuella och fysiska gränser. Och det finns ju mycket att säga om det tänker jag. Det kan man utveckla i oändlighet.

Intervjuperson 3: Vi har ju tillståndet, utifrån att det inte är bara en själv som har begått övergrepp, man kan också ha självskadande sex. Så börjar vi med de som är gränslösa, eller begår övergrepp, så skulle jag nog definiera det som när man skadar andra och skadar sig själv. Medan sen har vi ju också det här med de som utsätter sig själva för risker, sexuella risker, där man kanske utsätter sig för sex i så fall på kontaktsajter och på det viset faktiskt utsätter sig för sexuella risker med andra partners. Så att det är lite olika aspekter.

Av dessa svar går det att dra slutsatsen att sexuell beteendeproblematik är ett brett begrepp som kan innebära ett flertal problematiska beteenden. Av ovanstående definitioner går det att utläsa att intervjupersonerna anser att problematiken handlar mycket om innehavande av en sexuell gränslöshet. Vidare uppger flera av respondenterna att beteendet kan visa sig på flera olika sätt hos pojkar. Det kan exempelvis handla om en stor sexuell upptagenhet, där porrkonsumtion och onani blir tvångsmässiga beteenden. Pojken kanske varken kan eller vill sluta, vilket enligt flera av intervjupersonerna ofta leder till social isolering. Denna avskärmning från omvärlden ger i sin tur upphov till att problematiken riskerar att eskalera.

Detta stämmer överens med Hirschis (2002) teori kring utvecklande av kriminella beteenden, då han nämner brist på delaktighet som en riskfaktor. Ett annat exempel på hur sexuell beteendeproblematik kan yttra sig är genom att pojken begår ett sexuellt övergrepp. Flera av intervjupersonerna talar i denna kontext om övergrepp inom familjen eller någon annan som står pojken nära. I intervjuerna ges ett flertal exempel på hur detta kan gå till. Intervjuperson 1 uttrycker det på följande sätt:

Det ser skönt ut, jag måste prova. Och får då någon, ofta småsyskon då, till att göra samma sak eller berätta hur de ska göra. Många gånger är det ju såhär att de tittar på porr under tiden som de genomför övergreppen. Så de tänker inte att, det här är min lillasyster eller lillebror. Utan de tittar på porr under tiden som de genomför övergreppen.

Intervjupersonen resonerar i denna situation kring hur exponering av pornografiskt material kan ge upphov till ett översexualiserat beteende, då det kan skapa ett överdrivet intresse. Intervjupersonen menar att denne med all säkerhet kan säga att exponering av pornografi i flera fall har bidragit till att pojkarnas problematik har eskalerat, då de har exponerats för sexuella inslag som de kanske inte har förstått, eller har varit mogna nog att hantera på ett lämpligt sätt. Vidare menar hen att detta gör att pojkarna ofta tror att sex i verkligheten ska gå till så som det gör i de videos som de tittar på. Detta stämmer överens med Banduras (1963) inlärningsteori som framhäver att inlärning sker genom observationer. Det handlar således om att individen imiterar de beteenden som denne tar del av hos andra. I detta exempel lär sig pojken sexuella beteenden genom sin exponering av pornografi, vilket han sedan imiterar under övergreppet. Bandura (1963) resonerar kring att puberteten ofta kan medföra en känslig tid för unga människor, där de försöker finna nya sociala sammanhang och människor att imitera. För somliga pojkar med sexuell beteendeproblematik verkar dessa imiteringsobjekt ha blivit de som medverkar i den pornografi som de exponeras för. En av respondenterna uppger att många av de pojkar som hen möter i sitt arbete har gått över andras sexuella gränser flera gånger, då det ofta kan ta lång tid innan Socialtjänsten ser till att pojken får den behandling som han är i behov av.

7.3 Faktorer som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar

7.3.1 Bristande emotionsreglering och impuls kontroll

Andershed & Andershed (2005, s. 55) menar att det finns ett antal riskfaktorer som ökar sannolikheten för att en individ ska utveckla ett normbrytande beteende i barndomen. Författarna (2005, s. 76) beskriver att bristfällig emotionsreglering är en av dessa, då samband mellan normbrytande beteende och svårigheter med att hantera sina emotionella reaktioner har kunnat klargöras. Detta bland annat genom att det går att se en korrelation mellan normbrytande beteenden och en benägenhet att uppvisa negativa emotioner. Andershed & Andershed (ibid) uppger att ilska och frustration verkar vara de typer av negativ emotionell reaktivitet som är tydligast kopplade till normbrytande beteende i olika former. I de intervjuer som genomfördes med terapeuter och behandlingspedagoger talar de professionella om begrepp som "känsloreglering" och "känslolossen". Detta var återkommande i samtliga intervjuer, då de alla uppger nedsatt impuls kontroll och svårigheter med att reglera sina känslor som betydande riskfaktorer för att utveckla en sexuell beteendeproblematik. Intervjuperson 2 beskriver det så här:

Det är ju en stor, en hög andel av ungdomarna som vi träffar som har impulsivtetsproblem. Har svårigheter och styra sina impulser. Och vi tänker ju att, alltså att känsloreglering på det sättet, impulsivitet behöver ju inte alltid bara betyda att man gör saker snabbt. Utan det kan ju också vara att man misslyckas överväga konsekvenserna. Alltså att även om det ser strategiskt ut, att man har tänkt och man har planerat och man har väntat tills mamma och pappa inte är hemma eller vad man nu har gjort, så är det ju en impulsiv handling i den bemärkelsen att man inte har koll på konsekvenserna. Att man inte tar hänsyn till dem och lyckas stoppa sig. Så det är ju en annan aspekt av impulsivitet som inte bara handlar om att man gör saker helt ofreflekterat eller väldigt snabbt.

Vidare uppger intervjuperson 3 följande:

Konsumerar man mycket porr så ligger man högt känslomässigt och en känslomässig upptagenhet, precis som vilken känsla som helst, det räcker med att du blåser på den så går den upp, som om du går runt och är i ständig sorg, eller har ett högt känsloläge så behövs det inte mycket för att det händer någonting. Och jag tänker likadant kring det sexuella...

Av dessa svar går det att utläsa att de terapeuter och behandlingspedagoger som har medverkat i studien instämmer med Andershed & Andersheds (2005, s. 76) forskning, som hävdar att bristande reglering av emotioner och nedsatt impuls kontroll är faktorer som kan öka risken för att utveckla ett normbrytande beteende. Utvecklande av problematiken är dock även beroende av individens omgivning, då intervjupersonerna talar mycket kring samverkan av riskfaktorer. Bandura (1963) menar i sin sociala inlärningsteori att barn provar saker som de har sett andra göra och är mer benägna att upprätthålla de beteenden som ger någon typ av förstärkning. Detta innebär att det sociala sammanhang som pojkar har kan vara av betydelse för huruvida en problematik uppstår eller inte. Flera av intervjupersonerna menar att en del pojkar som uppvisar bristfällig emotionsreglering och låg impuls kontroll i kombination med sexuellt avvikande beteenden inte nödvändigtvis behöver utveckla en sexuell beteendeproblematik om de får hjälp och stöttning av sitt sociala nätverk i ett tidigt stadium. Detta stämmer överens med Hirschi (2002) teori kring sociala band, där bristande anknytning nämns som en bidragande faktor till utvecklingen av ett kriminellt beteende. För pojkar med bristande impuls kontroll och nedsatt emotionsreglering kan anknytning spela en väsentlig roll. Detta då Hirschi (2002) menar att en stark anknytning leder till en minskad tendens att utföra handlingar som riskerar att påverka relationen till anknytningsföremålet negativt. Det går alltså att anta att bristande impuls kontroll och nedsatt emotionsreglering tillsammans med en bristande anknytning kan vara av betydelse i utvecklandet av sexuell beteendeproblematik.

7.3.2 Bristfälliga familjeförhållanden och avsaknad av socialt sammanhang

I intervjuerna framkommer det att de professionella betraktar bristfälliga familjeförhållanden och avsaknad av socialt sammanhang som riskfaktorer för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik. Flera av intervjupersonerna beskriver att en del av de pojkar som de möter i sitt arbete har vuxit upp under svåra familjeförhållanden. Att detta skapar en riskfaktor för sexuell beteendeproblematik kan exempelvis handla om att pojken befinner sig i

en gränslös familjemiljö där det är tillåtet att överträda andras gränser. Då Bandura (1963) menar att barn lär sig genom att observera sin omgivning är det naturligt för pojken att ta efter denna gränslöshet. Dock förklarar Burgess och Akers (1966) att beteendets frekvens avgörs av hur pass förstärkt det blir i pojkens sociala sammanhang. Andershed & Andershed (2005, s. 93 – 94) uppger att bristfälliga familjeförhållanden även kan handla om brist på engagemang och tillsyn från föräldrarnas sida. Detta styrks av flera av intervjupersonerna som menar att unga pojkars problematik i en del fall inte uppmärksammas av någon anhörig förrän efter en mycket lång tid, trots att individen i fråga kan ha agerat gränsoverskridande vid flera tillfällen i familjens närhet. Intervjuperson 5 formulerar det på följande vis:

Jag skulle säga att det ofta handlar om att vuxna inte har sett, eller kanske inte vill se. Att de helt enkelt inte har sagt ifrån [...] Så jag tror att de brister i gränssättning, vilket gör att ungdomen växer upp i en gränslös miljö där de kanske inte riktigt vet vad som är accepterat och inte.

Även avsaknad av socialt sammanhang verkar vara en faktor som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik. Detta då intervjupersonerna är eniga om att risken för att utveckla problematiska beteenden generellt sett är större i situationer där det sociala nätverket är otillräckligt. Andershed & Andershed (2005, s. 113) beskriver att bristfälliga kamratrelationer utgör en riskfaktor för utvecklandet av normbrytande beteenden. Detta på grund av att pojken då förlorar den positiva socialisation som umgänget med jämnåriga ofta innebär. I förlängning leder uteslutningen ur gruppen till att pojken i fråga inte får samma möjligheter att träna och lära sig samspela med andra på ett välfungerande sätt. Detta bekräftas av den sociala kontrollteorin om sociala band. Hirschi (2002) talar bland annat om delaktighet och åtaganden som två riskfaktorer för kriminellt beteende. Delaktighet handlar, som tidigare nämnt, om de band som individen har till olika grupper i samhället. För en ung pojke kan detta exempelvis handla om att vara engagerad i en idrottsförening. Denna delaktighet kan antas minska risken för pojken att utveckla en sexuell beteendeproblematik, då känslan av att vara integrerad hämmar motivationen till att begå normbrytande handlingar. Samtidigt går mycket tid och energi till aktiviteten. Hirschi (2002) beskriver även brist på åtaganden som en riskfaktor. Att inneha åtaganden på olika sätt är tidskrävande och kan innebära flera fördelar för individen. Är banden till dessa åtaganden starka kan individen avstå från genomförandet av normbrytande handlingar, då de kan resultera i negativa konsekvenser. En avsaknad av ett socialt sammanhang kan antas medföra en brist på både

deltagande och åtaganden, vilket således kan vara en faktor som har betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik. Intervjuperson 4 återger följande i anslutning till en fråga kring hur problematiken kan yttra sig:

Generellt då, barn och ungdomar som är lite äldre skulle jag säga är drivna av en kombination av bristande sociala färdigheter och en nyfikenhet av sex. Vilket inte är konstigt på något vis, naturligtvis. Men att man saknar sammanhang där man faktiskt kan undersöka och utvecklas, utveckla detta med jämnåriga på ett bra och okej sätt...

Även intervjuperson 2 beskriver ett liknande scenario:

Alltså många beskriver ju i sina individuella kedjor att titta på porr har funnits med som en trigger som har satt igång en önskan om att begå övergrepp. Nej, det är ju inte sant. En önskan om att ha sex. Sen har de inte haft, de har inte haft möjlighet att ha sex på ett vettigt sätt liksom.

Dessa citat ger intryck av brist på socialt nätverk och möjlighet att utveckla sin sexualitet på ett sunt sätt. Enligt intervjupersonerna behöver det alltså inte nödvändigtvis handla om att pojken vill begå ett övergrepp, utan snarare om en önskan att ha sex. Men i avsaknad av ett välfungerande socialt sammanhang kan det hända att en sund sexualitet inte utvecklas, vilket enligt respondenterna utgör en riskfaktor för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik.

7.3.3 Neuropsykiatriska funktionsvariationer

Andershed & Andershed (2005, s. 89) beskriver att nervsystemets funktion bland annat har en inverkan på människans språk och tal, kognitiva funktioner, impulser, motorik och mentala kapacitet. Då forskning pekar på att dysfunktion inom dessa områden kan påverka strukturer i hjärnan går det att anta att det kan finnas neurologiska grunder till normbrytande beteenden. Andershed & Andershed (2005, s. 146) menar att det går att se ett tydligt samband mellan ADHD och uppvisande av normbrytande beteenden. Barn med ADHD uppvisar även i flera fall mer allvarliga normbrytande beteenden än vad barn utan denna psykiatriska diagnos gör. Andershed & Andershed (2005, s. 145 - 147) resonerar kring varför detta samband existerar. En anledning kan kopplas till den beteendegenetiska forskningen som menar att det kan vara

samma ärftliga komponent som är underliggande för både ADHD och normbrytande beteenden. Vidare finns det forskning som beskriver att anledningen till detta orsakssamband är att barn med ADHD kan vara svårare för föräldrar att uppfostra, vilket i sin tur kan ge upphov till inkonsekventa och verkningslösa uppfostringsmetoder. Detta är några av de potentiella förklaringar som författarna tar upp.

Under samtliga intervjuer nämns neuropsykiatriska funktionsvariationer som en riskfaktor för utvecklande av sexuell beteendeproblematik. Som tidigare nämnt menar Hirschi (2002) i sin kontrollteori om sociala band att anknytning, åtaganden, delaktighet och övertygelse är fyra element som påverkar individens risk att falla in i kriminalitet. Det går att se ett samband mellan dessa faktorer och neuropsykiatriska funktionsvariationer. Respondenterna menar nämligen att denna riskfaktor ofta är sammankopplad med andra, då neuropsykiatriska funktionsvariationer till exempel kan medföra nedsatt impuls kontroll och bristande emotionsreglering. Detta kan i sin tur leda till ett bristfälligt socialt sammanhang, vilket innebär att det ofta är flera faktorer som samverkar med varandra för att en sexuell beteendeproblematik ska uppstå. Då pojken till exempel har ett bristfälligt socialt sammanhang kan som tidigare nämnt även brister i de fyra element som Hirschi (2002) anger i sin kontrollteori uppstå. Intervjuperson 4 förklarar samverkan mellan riskfaktorerna på följande sätt:

Har man nedsatt impuls kontroll och svårigheter att strukturera upp sin vardag eller planera [...] Det tänker jag att de flesta av dessa ungdomar har svårigheter med. Sen vet vi ju att ADHD-problematik förekommer ofta i antisociala grupper [...] Så att det samvarierar ju, men det är inga orsaksförklaringar. Autism är ju också så, som försvårar sociala samspel med andra [...] Men de flesta autister begår inte sexuella övergrepp, de flesta med ADHD gör inte heller det.

I detta exempel menar respondenten att det finns ett samband mellan neuropsykiatriska funktionsvariationer och impuls kontroll, samt individens sociala sammanhang. Denna samvariation mellan faktorerna är alltså av betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar, samtidigt som respondenten är noggrann med att betona att de flesta individer med en funktionsvariation inte begår sexuella övergrepp.

7.3.4 Egen utsatthet för sexuella övergrepp och gruppsyck

Flera av intervjupersonerna beskriver att egen utsatthet för sexuella övergrepp kan vara en riskfaktor för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik. Detta stämmer överens med Banduras (1963) sociala inlärningsteori som beskriver att barnet lär sig genom att observera sin omgivning. För en ung pojke som exempelvis blir utsatt för sexuella övergrepp av en nära anhörig kan detta innebära att det uppstår en normaliseringsprocess, där själva övergreppen normaliseras och pojken tar efter de gränslösa sexuella beteendena. Detta eftersom Bandura (1963) menar att pojken observerar beteenden och därefter imiterar dem.

Dock berättar intervjuperson 1, 4 och 5 att även om det händer, påvisar deras kliniska erfarenhet att det inte är så vanligt förekommande som allmänheten ofta tror, att pojkar som själva har blivit utsatta begår sexuella övergrepp. Samtidigt uppger majoriteten av intervjupersonerna att de barn som börjar sexualisera i förskoleålder ofta själva har varit utsatta för övergrepp, eller blivit exponerade för sexuellt material som de inte är mogna nog att hantera på ett lämpligt sätt. Detta kan yttra sig genom att de uppvisar en stor sexuell upptagenhet eller gränslöshet. I denna ålder går det ofta att se det sexuella beteendet tydligt, då barn inte förstår att beteendet inte är önskvärt av omgivningen, vilket gör att de fortsätter att imitera det de har lärt sig. Däremot uppger intervjupersonerna att barnen förstår detta mer och mer desto äldre de blir, vilket kan göra att den sexuella beteendeproblematiken inte uppdagas på en gång av omgivningen. Bandura (1963) framställer att barn försöker frigöra sig från de vuxna i sin närhet i takt med att de blir äldre och deras sociala sammanhang växer. Detta innebär att kompisar blir en stor del i imiteringsprocessen. Flera av intervjupersonerna menar därav att ungdomar som själva begår sexuella övergrepp vet om att det är fel, men gör det ändå. Detta är alltså en vetskap som majoriteten av ungdomar har oavsett om de själva har varit utsatta eller inte. Intervjuperson 3 återger följande: "När du är ute med dina kompisar så försvinner det här förnuftet [...] De har ett förflutet där de faktiskt har dragit runt i gäng och liksom den här bilden av att ha så många tjejer som möjligt och att jag äger den här tjejen..."

Burgess och Akers (1966) beskriver att den främsta inlärningen av kriminellt beteende uppstår i grupper, där en individs beteende förstärks av resterande gruppmedlemmar. Detta på grund av att de delar normer och värderingar, vilket Hirschi (2002) menar kan berättiga kriminella handlingar. Av intervjuvärderna förefaller detta vara överförbart för sexuella övergrepp, då de respondenter som talar om gruppdynamik menar att denna kan vara mycket kraftfull. Intervjuperson 6 uppger bland annat att övergrepp kan vara traumatiserande även för

förövaren, då denne kan känna sig pressad till att genomföra ett övergrepp på grund av gruppsytryck. Intervjupersonen menar att detta är förhållandevis vanligt förekommande när det gäller gruppvåldtäkter. Det går således att dra slutsatsen att gruppsytryck kan vara en riskfaktor för att unga pojkar ska utveckla en sexuell beteendeproblematik, då normer och attityder som ger upphov till sexuell förtryck kan komma att accepteras, eller till och med krävas för att den enskilde ska få vara medlem i gruppen.

7.3.5 Samverkan mellan riskfaktorer och exponering av pornografiskt material

Sammanfattningsvis anges bristfällig emotionsreglering, avsaknad av socialt sammanhang, bristande familjeförhållanden, nedsatt impuls kontroll, neuropsykiatriska funktionsvariationer och egen utsatthet för sexuella övergrepp som riskfaktorer i samtliga intervjuer. Alla respondenter var alltså eniga om att dessa komponenter är riskfaktorer för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar. Även pornografi anges som en avsevärd riskfaktor, men kommer på grund av studiens inriktning att diskuteras i ett separat avsnitt. Majoriteten av respondenterna nämner även gruppsytryck som en riskfaktor. Samtliga terapeuter och behandlingspedagoger som deltog i studien är eniga om att utvecklande av sexuell beteendeproblematik bland pojkar handlar om en samverkan mellan riskfaktorer. Intervjuperson 1 säger till exempel: "Ungdomarna förstår inte vad porren innebär, de tror att det är så man ska göra [...] Speciellt i kombination med funktionsvariationer är det svårt att förstå att porren inte är på riktigt." Vid en fråga som berör pojkars konsumering av pornografi uppger intervjuperson 2 följande:

Det är min uppfattning, att alla har blivit exponerade. Och i en sån tidig ålder, så att deras hjärna inte har kunnat hantera den information som de har fått. Så tillsammans med andra riskfaktorer, så har det bidragit till att de har utvecklat egna sexuella beteendeproblem. För det är som sagt inte alla, som blir exponerade för porr när de är 7 och 9 år, som utvecklar en sexuell beteendeproblematik. Och det är jätte viktigt att komma ihåg.

Respondenterna menar alltså att det går att urskilja ett antal faktorer av betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik, men att det i de flesta fall krävs mer än en komponent för att problematiken ska växa fram. Det handlar således om en samverkan mellan faktorerna.

7.4 Pornografi

7.4.1 Exponering och tillgänglighet

Som fastställs redan i problemformuleringen visar forskning från Mattebo et al. (2014, s.184) att pojkar själva aktivt börjar söka efter porr vid 12 års ålder, samt att 96% av de 16-åriga killarna i studien har konsumerat pornografi. Detta stöds av samtliga intervjupersoner som menar att i princip alla ungdomar de har mött med sexuell beteendeproblematik har konsumerat pornografi, i varierande utsträckning. Flera av intervjupersonerna menar att porrkonsumtion börjar ännu tidigare än vid 12 års ålder. Intervjuperson 2, 3, 6 och 7 nämner alla självmant samma ålder. De menar att pojkarna redan vid 9 års ålder har gjort sin debut för porrkonsumtion. Vidare menar respondenterna att konsumtionen kan se olika ut, men att många av ungdomarna med den aktuella problematiken har konsumerat stora mängder pornografi, ofta även i samband med de sexuella övergreppen. Intervjuperson 2 berättar:

Det är en mycket hög andel ungdomar som har tittat på porr. Och ofta mycket. När de samtidigt har förgripit sig, eller i samband med att de har förgripit sig. Så jag tänker att det, det är väldigt frekvent.

I samtliga av de intervjuer som har ägt rum nämner respondenterna den extrema tillgängligheten av pornografi som en betydelsefull faktor för konsumtionen. De är eniga om att tillgängligheten har ökat med tiden och att denna enkla åtkomst ökar risken för ett problematiskt nyttjande av pornografi. Intervjuperson 4 uttrycker att det är en avsevärd skillnad jämfört med hur tillgången såg ut för 30 år sedan och intervjuperson 2 menar att hen kan se en omfattande skillnad bara jämfört med år 2011. Denna åtkomlighet innebär också att det är individen själv som måste begränsa konsumtionen då en borte maxgräns inte finns, utan all pornografi finns konstant till förfogande. Intervjuperson 2 likställer det hela med en matbuffé:

Helst vill man ha buffé. [...] Där man kan, all you can eat-buffé liksom, med mängder av mat. Så jag tänker att det är symptomatiskt med hela samhället. Att tillgängligheten, jag menar, vi är programmerade att vilja ha mer och mer och mer och mer av det vi får. Och finns det inte en borte gräns så måste vi ju sätta den själva.

Denna tillgänglighet möjliggör således en konsumtion som tidigare var omöjlig. Intervjuperson 4 betonar hur det fria internet spelar en stor roll för denna enkla åtkomst till pornografin. Den lätta åtkomligheten kan alltså utgöra en faktor för att premiären av exponering av pornografi går ner i åldrarna, speciellt då många vårdnadshavare inte är medvetna om vad deras barn gör på internet. Intervjuperson 6 menar att föräldrar överlag sällan är införstådda i barnens internetvanor och att många inte tror att deras egna barn tittar på pornografi. Detta stämmer överens med det resultat som framkommer i Mattebos (2014, s. 52) studie som visar att de 16-åriga killar som deltog aldrig talar om sin porrkonsumtion med någon vuxen. Således blir det egna ansvaret för dessa barn och unga ännu större, eftersom föräldrarna kanske inte är medvetna om att en gränssättning eller diskussion kring konsumtionen kan vara nödvändig. Att själv klara av att sätta denna borte gräns när många av de berörda ungdomarna är så unga beskriver respondenterna som svårt och kan således resultera i ett destruktivt nyttjande av pornografin. Detta styrks även av citatet från intervjuperson 2, som beskriver hur människor är programmerade till att vilja ha mer och mer. Precis som beskrivs i citatet skildrar även de andra respondenterna ett händelseförlopp där killarnas tändningsmönster förändras över tid i och med att belöningsystemet behöver få mer och mer för att kunna uppnå samma känsla. Intervjuperson 4 berättar om hur de pojkarna hon kommer i kontakt med beskriver att de har blivit avtrubbade:

Det sex som de kanske började titta på, tröttnar de ganska fort på, det behöver vara ganska mycket varierat, man kollar på olika filmer, det blir grövre. Så att det har ju med belöningsystemet att göra, att det väcks. Vilket det inte gör om man tittar på samma filmer.

Att ungdomarna kontinuerligt “matar sexhjärnan”, som intervjuperson 2 uttrycker sig, menar samtliga respondenter leder till en ökad sexuell uppladdning, eller sexuell intresse, vilket i sin tur kan resultera i en sexuell beteendeproblematik, kombinerat med andra riskfaktorer. Då porrkonsumtionen ger upphov till positiv förstärkning befästs således beteendet, vilket stärks av Banduras (1963) sociala inlärningsteori.

7.4.2 Pornografins roll för sexuell beteendeproblematik

Respondenterna beskriver alla hur tändningsmönster kan skapas av pornografin. Intervjuperson 1 berättar hur dessa tändningsmönster får känslorna att stiga. När ungdomarna

ligger "högt i känsla" trängs förnuftet bort. Flera av de killar som utvecklar en sexuell beteendeproblematik saknar helt enkelt de kognitiva förutsättningar som krävs för att titta på pornografiskt material på ett passande sätt, menar intervjuperson 3. Flertalet av respondenterna beskriver hur tankar kring konsekvenser tenderar att kopplas bort i dessa situationer och pojkarna istället följer impulser. Intervjuperson 3 uppger att "när det fortlöper kring övergrepp, tycker jag, att man oftast kan se ett samband med porrkonsumtion som sen leder till ett övergrepp eller åtminstone drar igång kedjan." Att konsumera pornografi, beskriver även intervjuperson 2, leder till en önskan om att ha sex. Respondenten fortsätter:

Många beskriver ju i sina individuella kedjor att titta på porr har funnits med som en trigger. [...] En önskan om att ha sex. Sen har de inte haft, de har inte haft möjlighet att ha sex på ett vettigt sätt liksom. Utan de har tyckt att det är en tillräckligt bra idé att förgripa sig på lillasyster, eller grannen, eller kompisen...

Intervjuperson 3 skildrar det liknande:

Man kan se, många gånger i övergreppskedjorna, att det är porr som täcker syskonövergrepp till exempel, man har visat porr för sina syskon [...] Eller att man har tittat på porr för att sedan göra ett övergrepp, att det är det som är själva triggern är ganska vanligt, skulle jag vilja påstå, att det finns med i kedjan. Inte hos alla, men att den finns där.

Samtidigt berättar samma respondent "om du verkligen tänker så vet ju alla att man inte ska våldta någon, man ska inte begå övergrepp, för det är ju inte det att de som begår övergrepp inte vet om att man inte ska göra det, utan att de gör det ändå eller att de inte kan hindra sig, [...] De är impulsiva..."

Flera av respondenterna är eniga om att ungdomarna vet att det inte är acceptabelt att begå övergrepp, men pornografin suddar ut gränserna för vad som är accepterat. Enligt Hirschis (2002) teori om sociala band strider alltså detta beteende mot punkten övertygelse, då dessa ungdomar har värderingar och åsikter som strider mot denna typ av beteende. Intervjuperson 7 bekräftar detta och menar att ungdomarna kan uttrycka missnöje och olust över att någon annan skulle utsätta deras anhöriga för sådana övergrepp som de själva har utsatt någon för.

Detta skulle kunna förklaras med Banduras (1963) sociala inlärningsteori som menar att förstärkningen ungdomarna erhåller är så kraftfull att den väger upp för det starka sociala bandet som ungdomarna eventuellt har. Burgess och Akers (1966) punkt angående hur kriminellt beteende lärs genom effektiva förstärkningsmetoder kombinerat med de rådande förhållandena för att få bekräftelse stödjer detta, då den sexuella tillfredsställelsen fungerar som en "effektiv förstärkningsmetod". Ännu mer effektivt blir det om ungdomen inte får bekräftelse från sina anhöriga, vilket stödjer att osunda familjeförhållanden kan utgöra en riskfaktor.

Eftersom ungdomarna går emot Hirschis (2002) teori gällande övertygelse är det föga förvånande att respondenterna berättar att flera av ungdomarna som begår sexuella övergrepp tittar på pornografi medan de förgriper sig på sina offer. Vid tillfällen där ungdomarna har förgripit sig på sina småsyskon berättar intervjuperson 5 hur denna typ av avledning distraherar ungdomarna från att tänka på att offren egentligen är deras småsyskon. Intervjuperson 3 fortsätter liknande: "det är sällan de triggas på sitt offer, de triggas ju inte av sin lillebror eller lillasyster, utan det är helt andra saker i porr." Detta skulle kunna innebära att ungdomarna försöker frigöra sig från det sociala bandet "övertygelse" genom att dissociera vid tidpunkten för övergreppet för att kunna bevara sina värderingar och etiska förhållningssätt. Att pornografin suddar ut gränserna för vad som är acceptabelt är inte konstigt, då Bridges et al. (2010, s. 1075 - 1077) menar att fysiskt våld, verbala kränkningar och andra förnedrande handlingar ofta återfinns i pornografin. Flera av respondenterna i aktuell studie berättar att de håller sig uppdaterade på vad som sker inom pornografin för att kunna vara informerade vid samtalen med ungdomarna. Samtliga intervjupersoner menar att olika typer av kvinnoförtryck är vanligt förekommande i heterosexuell pornografi och att sådana handlingar blir normaliserade, så som även framgår av studien från Bridges et al. (2010, s. 1075 - 1077). Det blir således särskilt problematiskt när intervjuperson 4 nämner hur somliga ungdomar inte klarar av att ha sex utan att först konsumera pornografiskt material. Detta leder till att pornografin blir särskilt svårhanterlig, speciellt i de fall då det som konsumeras är våldsamt.

7.4.3 Pornografi och samhällsnormer

Vid frågor angående samhällsnormer menar alla respondenter att detta är någonting pojkarna påverkas mycket av. Flera av respondenterna menar att pojkarna har svårt att förstå

att pornografin inte alltid representerar hälsosamma sexuella relationer, särskilt tillsammans med normer som uppmuntrar till objektifiering och våld mot kvinnor. Intervjuperson 3 talar om hur pornografin manifesterar en typ av äganderätt över kvinnorna samt hur mottagliga de unga killarna är för de attityder och värderingar som uttrycks i pornografin. Även respondent 4 och 7 berättar om hur pornografin uppvisar en obalanserad maktfördelning i den heterosexuella pornografin, där kvinnan förmedlas som passiv och underordnad mannens vilja. En av intervjupersonerna, som ansvarar för sexualundervisningen på ett av HVB-hemmen, berättar hur dessa attityder blir tydliga i gruppdiskussioner. Respondenten berättar om hur många av killarna tror att pornografin speglar verkligheten och hur de har svårt att förstå att porrfilmerna är trickfilmade. I dessa fall betonar flera av intervjupersonerna hur pojkarnas omogna hjärnor gör det svårare för dem att skilja verkligheten från filmerna.

Respondent 4 rapporterar hur en del av det som definieras som pornografi egentligen är sexuella övergrepp, vilket också försvårar denna gränsdragning för vad som är accepterat beteende. Samma respondent uttrycker även hur "våld är så normaliserat mot kvinnor i sexindustrin." Då våld och ojämsställda attityder numera ofta förekommer i pornografin är det inte konstigt att acceptansen för sådant beteende i samhället också har ökat. Detta stöds även av undersökningen av Jeppsson, Andersson & Löwdahl (2002, s. 23) som berättar att sexuella övergrepp sker mer frekvent i samhällen med stor ojämlikhet, samt är mer accepterade gentemot våld. Hur individen och samhället samspelar kan kopplas till Hirschis (2002) teori om sociala band och hur en individs sociala sammanhang samt dess värderingar spelar roll för framväxten av ett visst beteende. Då acceptansen i samhället ökar kan också individen påverkas. Detta menar även Koletic (2017, s. 128) som skriver hur exponering av sexuellt material kan öka objektifiering av kvinnokroppen och ge upphov till olika former av våld. I dessa fall kan det dock vara svårt att härleda vad som uppkom först, då samhället och pornografin båda påverkar varandra.

Utifrån Banduras (1963) sociala inlärningsteori kan sexuell beteendeproblematik uppstå då en stor del av befintlig pornografi har inslag av våld, enligt Bridges et al. (2010, s. 1075 - 1077). Bandura (1963) menar att alla beteenden lärs in genom imitering, vilket även gäller observationer som görs av det de ser i pornografin. Denna imitering, i kombination med Hirschis (2002) teori kring övertygelse och tillåtande samhällsnormer, medför en ökad risk för att en sexuell beteendeproblematik befästs. Slutligen betonar samtliga intervju-personerna hur sexuell beteendeproblematik både är ett strukturellt och individuellt problem.

Intervjuperson 2 säger "Vi skulle haft personer som överträdde andras sexuella och fysiska gränser oavsett hur vårt samhälle ser ut. För ibland så är det individuella faktorer." Samverkan mellan olika riskfaktorer tolkas utifrån allt insamlat material således som vitalt, både på ett samhälleligt och individuellt plan.

7.4.4 Exponering i ung ålder

Flera av respondenterna menar att majoriteten av de pojkar som de möter i yrket har konsumerat pornografi redan innan de fyller 12 år. Fyra av respondenterna menar att pojkarna de möter är 9 år i snitt när de ser på pornografiskt material för första gången. Att exponeras för pornografiskt material redan vid så ung ålder menar respondenterna har flera konsekvenser. Intervjuperson 3 berättar:

Jag tänker för individen själv, så tänker jag att det finns en positiv del, för vi vet att lust är positivt, dessvärre är det negativt för du får en tidigt väckt sexualitet innan du egentligen är mogen för det och det är ju där den där gränsdragningen oftast börjar, du börjar utsätta andra. Så, väldigt mycket negativt. Men tänker vi på pojkarna i sig, som upptäcker detta, kan de ju bli oerhört rädda i början, men vi vet att en 9-åring också kan känna lust, men man vet kanske inte vad det är, man vet inte ens vad sex är. Att då härma, eller försöka sig på saker som inte är, liksom, relevanta i den åldern, det är klart att det blir förödande.

Intervjupersonen lyfter fram hur pojkarna kan känna en blandning av rädsla och lust. Denna kombination skulle från Banduras (1963) samt Burgess & Akers (1966) perspektiv innebära att beteendet befasts då individen erhåller både positiv och negativ förstärkning. Intervjuperson 2 uttrycker sig liknande:

Exponering har alltid funnits, ofta i en så ung ålder att deras hjärna inte har kunnat hantera den information som de har fått till sig. Det, tillsammans med andra riskfaktorer, har bidragit till en utveckling av sexuell beteendeproblematik. Även fast man har blivit exponerad av porr i 7 - 9 års åldern innebär inte det att man utvecklar en sexuell beteendeproblematik.

Respondenten betonar hur exponering i ung ålder inte behöver resultera i en sexuell beteendeproblematik, men att det, tillsammans med andra riskfaktorer kan bidra till en problematisk sexuell utveckling. Samma respondent fortsätter:

I porren så är det inte enbart det sexuella som kan traumatisera, även det våldsamma. Till skillnad från det sexuella, som kan vara svårt att förstå när man är liten, är våld lättbegripligt. Minsta småungen fattar våld och det är obehagligt. Man blir rädd.

Att konsumtion av pornografi kan ge flera olika påföljder är viktigt att ha i åtanke, då exponering av våld också kan ge upphov till andra negativa konsekvenser.

7.4.5 Konsumering av pornografi utan sexuell beteendeproblematik

Som tidigare fastställt menar Mattebo et al. (2014, s. 184) att en klar majoritet av pojkar i 16-års åldern konsumerar pornografi. Detta bekräftar även respondenterna i innevarande studie. Trots detta är det en minoritet av dessa pojkar som utvecklar en sexuell beteendeproblematik. Samtliga respondenter är noga med att betona hur majoriteten av alla unga killar som konsumerar pornografiskt material aldrig förgriper sig sexuellt. Inte heller menar de att en extensiv konsumtion behöver innebära en förhöjd risk att begå sexuella övergrepp. Pornografien är således en av flera riskfaktorer som intervjupersonerna berättar kan ge upphov till sexuell beteendeproblematik. Aktuell studie resulterar således i hur flera riskfaktorer samverkar, tillsammans med konsumtion av pornografi, för utvecklingen av sexuell beteendeproblematik.

8. Avslutande diskussion

Analysen visar att sexuell beteendeproblematik är ett brett begrepp som kan medföra flera normbrytande beteenden. Av intervjuerna går det att se att respondenterna anser att problematiken handlar mycket om sexuell gränslöshet. Denna gränslöshet kan ta uttryck på varierande sätt. Det kan till exempel röra sig om en stor sexuell upptagenhet, där porrkonsumtion och onani blir tvångsmässiga beteenden. Vidare framkommer det att samtliga respondenter anser att bristfällig känsloreglering, nedsatt impuls kontroll, avsaknad av socialt sammanhang, bristande familjeförhållanden, neuropsykiatriska funktionsvariationer och egen

utsatthet för sexuella övergrepp är faktorer som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik. Flera av dem talade även om grupstryck som en relevant faktor. Vidare uppger alla intervjupersoner att exponering för pornografiskt material, tillsammans med ovan nämnda faktorer, kan ha en stark negativ inverkan på unga pojkar. Flera av respondenterna höll med existerande forskning om att pornografin har utvecklats i en riktning där det sexuella våldet blir allt grövre, vilket de tror beror på att människan är programmerad till att vilja ha mer och mer. Detta väcker tankar kring hur pornografin kommer att se ut om tjugo år, speciellt i relation till den forskning som Bridges et al. (2010, s. 1075) framför angående att 90% av dagens mest visade pornografiska filmer innehåller inslag av våld. Det går även att ifrågasätta varför människor vill ha "mer och mer" våld, samt varför våld och sexuell upphetsning verkar vara faktorer som är mycket starkt relaterade till varandra. Av intervjuerna framkommer det dock att exponering av det våld som förekommer i en del pornografiska filmer, i kombination med sex, också kan vara traumatiserande för en del pojkar. Detta kan antas bero på att de inte är mogna nog för att hantera det som de exponeras för, vilket även bekräftas av majoriteten av intervjupersonerna.

Studiens huvudsakliga resultat handlar om att det i de flesta fall krävs en samverkan mellan de riskfaktorer som de professionella framhåller, för att en sexuell beteendeproblematik ska växa fram hos pojkar. Vidare verkar exponering av pornografiskt material vara av särskild betydelse, då flera intervjupersoner uppger att pornografin i somliga fall misstänks vara en trigger som har gett upphov till att pojkar har förgripit sig sexuellt. Detta innebär alltså att exponering av pornografiskt material kan ha varit startpunkten för genomförandet av sexuella övergrepp. Det framkommer även att flera av dessa övergrepp har ägt rum samtidigt som pojken har konsumerat pornografi, vilket kan betraktas som en essentiell indikator på att konsumering av pornografi har en direkt påverkan på pojkars inställning till hur sex ska gå till. Vidare kan det även vara så, vilket flera av intervjupersonerna också nämner, att exponering av pornografiskt material ger upphov till en önskan om att ha sex. Pojken vill kanske inte genomföra ett sexuellt övergrepp, men ser ingen annan utväg på grund av ett starkt sexuellt driv. Det blir i denna kontext tydligt att vi behöver se över hur det går att förhindra att dessa situationer uppstår, då övergrepp kan ge upphov till mycket skadliga konsekvenser för både offret och förövaren. Under studiens gång har det blivit tydligt att det finns en stor avsaknad av forskning kring faktorer som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik, vilket kan antas försvåra både upptäckandet och behandlingen av problematiken.

I innevarande studie är det möjligt att intervjupersonerna innehar ett gemensamt förhållningssätt till pojkarnas problematik på grund av att de alla arbetar inom samma typ av verksamhet. Detta kan vara bidragande till att intervjuvaren till stor del var enhetliga. Därav är det möjligt att det existerar fler faktorer som är av betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar. Det kan även förefalla att en del faktorer som intervjupersonerna talar om enbart är representativa för de pojkar som de möter eller har mött på dessa två HVB-hem, då respondenterna som arbetar inom samma verksamhet utgår från samma ungdomsgrupp. Dock har flera av intervjupersonerna arbetat på HVB-hemmen under en lång tid och därför träffat väldigt många olika ungdomar. Att empirin är hämtad från två olika boenden ökar också tillförlitligheten. Intressant för fortsatt forskning skulle kunna vara att intervjua terapeuter och behandlingspedagoger som arbetar på SiS-hem, vilket är en statlig myndighet som erbjuder vård och behandling för ungdomar. Detta skulle öka studiens variation och eventuellt belysa andra förhållningssätt kring faktorer som kan vara av betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik.

Vidare skulle även undersökningen kunna expanderas till att undersöka andra yrkesgruppers syn på problematiken. Det skulle även vara intressant att utgå från andra infallsvinklar. Exempelvis framkom det under en av intervjuerna att respondenten ansåg att Socialtjänsten ofta bedömer att pojkar är i behov av behandling i ett för sent skede. Denna aspekt hade varit mycket intressant att forska vidare kring. Hade mer tid funnits hade faktorerna som kan ha betydelse för utvecklandet av sexuell beteendeproblematik hos pojkar kunnat undersökas och analyseras ytterligare. Vidare hade det även varit önskvärt att undersöka samma frågeställningar med flickor som målgrupp. För ytterligare forskning skulle det även vara av intresse att jämföra eventuella skillnader i hur sexuell beteendeproblematik yttrar sig hos flickor och pojkar, samt om det finns några olikheter i vilka faktorer som kan vara av betydelse i framväxten av problematiken. Genomförandet av aktuell undersökning har gjort det tydligt att det finns en brist på forskning kring sexuell beteendeproblematik, vilket gör det mycket svårt att identifiera och arbeta förebyggande mot problematiken. Mer kunskap och förståelse skulle öka möjligheten att upptäcka problematiken i ett tidigt stadium, vilket skulle kunna bespara de drabbade individerna mycket lidande. Färre pojkar skulle till exempel behöva lämna sina familjer för att bli placerade på HVB-hem, samtidigt som risken för att drabbas av psykisk ohälsa som en konsekvens av problematiken skulle minska. Ökad forskning skulle även med stor sannolikhet leda till att färre övergrepp äger rum. Detta i sig själv är ett avgörande argument för att mer forskning bör genomföras inom området.

9. Referenslista

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) Handbok i kvalitativa metoder.* Stockholm: Liber AB.

Andershed & Andershed (2005) *Normbrytande beteende i barndomen. Vad säger forskningen?* Stockholm: Gothia Fortbildning.

Arnberg, Klara (2010) *Motsättningarnas marknad: Den pornografiska pressens kommersiella genombrott och regleringen av pornografi i Sverige 1950 - 1980.* Doktorsavhandling. Lund: Sekel bokförlag.

Bandura, Albert, Walters, Richard H. (1963) *Social Learning and Personality Development.* New York: Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Bridges, Ana J., Robert Wosnitzer, Erica Scharrer, Chyng Sun & Rachael Liberman (2010) "Aggression and Sexual Behavior in Best-Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update." *Violence Against Women.* Vol. 16 (10): 1065 - 85.

Briggs, Freda (2014) "Child Sexual Abuse in Early-Childhood Care and Education Settings." *Early Child Development and Care.* Vol: 184(9 - 10):1415 - 1435.

Brottsförebyggande rådet (2009) *Orsaker till brott bland unga och metoder att motverka kriminell utveckling.* Brottsförebyggande rådet.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder.* Malmö: Liber AB.

Burgess, R. L. Akers, R. L. "A differential association-reinforcement theory of criminal behavior." (1966) *Social Problems.* Vol: 14(2): 128 - 147.

Eriksson-Zetterquist, Ulla och Ahrne, Göran (2011) *Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) Handbok i kvalitativa metoder.* Stockholm: Liber AB.

Findahl, Olle (2013) *Svenskarna och internet 2013.* Göteborgstryckeriet.

Hirschi, Travis (2002) *Causes of Delinquency*. New Brunswick (U.S.A.) and London (U.K.): Transaction Publishers.

Jeppsson, Åsa, Tidefors Andersson, Inga & Löwdahl, Ewa (2002) *Unga förövare av sexuella övergrepp. Tunagårdens behandlingsmodell*. Västervik: Statens institutionsstyrelse SiS.

Kjellgren, Cecilia, Gisela Priebe, Carl Göran Svedin & Niklas Långström (2009) "Sexually Coercive Behavior in Male Youth: Population Survey of General and Specific Risk Factors." *Archives of Sexual Behavior*. Vol: 39(5): 1161 - 1169.

Koletic, Goran (2017) "Longitudinal associations between the use of sexually explicit material and adolescents' attitudes and behaviors: A narrative review of studies." *Journal of Adolescence*. Vol. 57: 119 - 133.

Mattebo, Magdalena, Tanja Tydén, Elisabet Häggström-Nordin, Kent W. Nilsson & Margareta Larsson (2014) "Pornography and Sexual Experiences Among High School Students in Sweden." *Journal of Developmental and Behavioural Pediatrics*. Vol. 35(3): 179 - 188.

Mattebo, Magdalena, Tanja Tydén, Elisabet Häggström-Nordin, Kent W. Nilsson & Margareta Larsson (2018) "Pornography consumption and psychosomatic and depressive symptoms among Swedish adolescents: a longitudinal study." *Uppsala Journal of Medical Sciences*. Vol: 123(5): 237 - 246.

Mattebo, Magdalena (2014) "Use of Pornography and its Associations with Sexual Experiences, Lifestyles and Health among Adolescents." *Digital Comprehensive Summaries of Uppsala Dissertations from the Faculty of Medicine 974*. Uppsala: Uppsala University.

Matthews, Corinne (2018) "Sexuality." *Brock Education: A Journal of Educational Research and Practice*. Vol 27(2): 68 - 74.

RFSU (2017) *Barns sexualitet - en vägledning*. Stockholm: RFSU.

Skolinspektionen (2018) *Sex- och samlevnadsundervisning*. Stockholm: Skolinspektionen.

Unizon (2016) *Porr och prostitution; en rapport om utsatthet och efterfrågan*. Stockholm: Unizon & Max Waltman.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet.

Wright, Paul J., Tokunaga, Robert S. & Kraus, Ashley (2016) "A Meta-Analysis of Pornography Consumption and Actual Acts of Sexual Aggression in General Population Studies." *Journal of Communication*. Vol: 66(1): 183 - 205.

10. Bilagor

10.1 Intervjuguide

Introduktion:

- Presentation av forskare och projektet
- Forskningsetiska krav
- Definiera begrepp

Inledning:

- Hur länge har du arbetet på HVB-hemmet?
- Vad är dina arbetsuppgifter?
 - Vad möter du i ditt jobb?

Centrala frågor:

Sexuell beteendeproblematik:

- Hur länge har du arbetat med sexuell beteendeproblematik?
- Hur skulle du definiera sexuell beteendeproblematik?
- Hur avgör ni om en ungdom har en sexuell beteendeproblematik?
- Kan du berätta lite om hur sexuell beteendeproblematik utvecklas?
 - (Hur kan den se ut i ett tidigt skede?)
- Vad tror du är de främsta/mest vanligt förekommande anledningarna till utveckling av sexuell beteendeproblematik?

Konsumtion av pornografiskt material + sexuell beteendeproblematik:

- Berätta lite om hur du tänker kring pojkars porrkonsumtion i relation till sexuell beteendeproblematik?
- Vilken roll har porrkonsumtion för pojkar med sexuell beteendeproblematik?
- Har ni sexualundervisning på boendet?
 - Är det obligatoriskt för pojkarna att delta?
- Märker du, i din yrkesroll, att pojkar påverkas av porrkonsumtion?
- Ser du några riskfaktorer med att pojkar tittar på porr?
 - När kan porrkonsumtionen bli ett riskbeteende?

- När kan porrkonsumtionen bli skadlig?
- Majoriteten av ungdomar tittar på porr, vad är normal porrkonsumtion?

Exponering av pornografiskt material:

- Forskning visar att medelåldern för pojkar när de själva börjar söka efter porr är 12 år. Vad har du för tankar kring detta?
- Forskning har visat på att porren har blivit grövre och grövre under de senaste åren. Vad tänker du kring detta? Varför tror du att det är så?
- Pratar ni med pojkarna som bor på boendet om porr?
 - Vad brukar komma upp vid sådana diskussioner?
 - Vad säger pojkarna om sin porrkonsumtion?
 - Vad är anledningen till att de ser på porr enligt dem själva?
 - Anser pojkarna själva att deras porrkonsumtion är problematisk?
 - Heteronormen, är detta något du tror påverkar unga pojkar?

Avslutande frågor:

- Ser du sexuell beteendeproblematik som något individuellt eller strukturellt?
- Hur bör man som närstående bemöta pojkar som har/misstänks ha en sexuell beteendeproblematik?
- Avslutningsvis skulle vi vilja fråga dig vad du tycker är det absolut bästa med ditt jobb?
- Är det något du vill lägga till? Har vi missat något?

TACK!